

Sygn. akt IX Ca 552/22

POSTANOWIENIE

Dnia 26 września 2022 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie IX Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Beata Grzybek (spr.)

po rozpoznaniu w dniu 26 września 2022 r. w Olsztynie,

na posiedzeniu niejawnym,

sprawy z wniosku Gminy O.,

z udziałem R. K., K. W., K. O., J. K., Z. M. (1), L. S.

o ustanowienie kuratora spadku po W. O.,

na skutek apelacji wnioskodawczynie od postanowienia Sądu Rejonowego w Olsztynie z dnia 22 marca 2022 r., sygn. akt I Ns 1/22,

po s t a n a w i a :

I. oddalić apelację,

II. ustalić, że wnioskodawczynie i uczestnicy ponoszą koszty postępowania apelacyjnego związane ze swym udziałem w sprawie.

Beata Grzybek

Sygn akt IX Ca 552/22

UZASADNIENIE

Wnioskodawczynie Gmina O. wniosła o ustanowienie kuratora spadku po zmarłym 30 sierpnia 2011r. W. O., ostatnio stale zamieszkałym w O.. Uzasadniając wniosek wnioskodawczynie wskazała, że W. O. był jednym ze współwłaścicieli nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w Olsztynie prowadzi księgę wieczystą KW nr (...). Udział w prawie własności wskazanej nieruchomości w/w nabył na podstawie dziedziczenia po Z. M. (2), która z kolei była spadkobierczynią J. M.. Ten zaś był spadkobiercą K. i M. M. (1), a zatem osób figurujących w księdze wieczystej nr (...) jako właściciele nieruchomości, dla której jest ona prowadzona. Właściciele tejże nieruchomości są stroną postępowania w sprawie ustalenia warunków zabudowy dla inwestycji polegającej na „Budowie budynku mieszkalnego jednorodzinne, przy ul. (...) na działce nr (...)” z wniosku L. i R. S.. Wskazane postępowanie administracyjne zostało zawieszony postanowieniem Prezydenta O. z 3 lipca 2020r. z uwagi na konieczność ustalenia kręgu wszystkich stron postępowania, dziedziczących nieruchomość oznaczoną KW nr (...). Wnioskodawczynie wskazała ponadto, że postępowanie w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku po W. O., toczące się przed Sądem Rejonowym w Olsztynie pod sygn. X Ns 410/12, zostało zawieszony. Spadek po w/w nie został zatem objęty, co zdaniem wnioskodawczynie uzasadnia ustanowienie kuratora spadku. Orzeczenie w tym zakresie umożliwi bowiem

podjęcie zawieszono postępowania administracyjnego w przedmiocie pozwolenia na budowę. Pismem z dnia 1 lutego 2022r. L. S. wniosła o dopuszczenie jej do udziału w przedmiotowej sprawie w charakterze uczestnika podnosząc, iż sprawa ta dotyczy jej praw. L. S. przychyliła się do wniosku Gminy O. w przedmiocie ustanowienia kuratora spadku po W. O.. Poza okolicznościami przytoczonymi przez wnioskodawczynię w uzasadnieniu wniosku dodatkowo wskazała, że w sprawie toczącej się przed tut. Sądem pod sygn. I Ns 295/20 w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku po H. M., która w chwili śmierci również była współwłaścicielem nieruchomości sąsiadującej ze stanowiącą jej własność nieruchomością, także dopuszczono ją do udziału we wskazanej sprawie. Nadto za słusnością dopuszczenia L. S. do udziału w przedmiotowej sprawie przemawia w jej ocenie dodatkowo fakt, iż jest ona współwłaścicielem (w ponad 95% udziałów) nieruchomości oznaczonej księgą wieczystą KW nr (...).

Postanowieniem z dnia 4 lutego 2022 roku Sąd wezwał do udziału w sprawie uczestników postępowania sprawy X Ns 35/21 tj. potencjalnych spadkobierców po W. O..

Uczestniczka R. K., działając w imieniu własnym oraz jako pełnomocnik uczestniczki K. W., zakwestionowała zasadność ustanowienia kuratora spadku po W. O.. Jej zdaniem ustanowienie kuratora opóźni zakończenie postępowania spadkowego po w/w.

Uczestnik J. K. również przychylił się do wniosku wnioskodawczyni.

Uczestniczka Z. M. (1) zaoponowała przedmiotowemu wnioskowi i wniosła o jego oddalenie. Podniosła, iż postępowanie w przedmiocie nabycia spadku po W. O., wbrew twierdzeniom Gminy O., nie jest zawieszono. Aktualnie toczy się przed Sądem Okręgowym w Olsztynie pod sygn. IX Ca 424/21. Uczestniczka zakwestionowała argumentację wnioskodawczyni jakoby jej interes prawny w zainicjowaniu niniejszego postępowania polegał na tym, iż ustanowienie kuratora spadku miałyby umożliwić podjęcie zawieszono postępowania administracyjnego. W ocenie uczestniczki wnioskodawczyni nie wykazała interesu prawnego do zainicjowania niniejszego postępowania. W tym zakresie podała, że w skład masy spadkowej po W. O. wchodzi szereg nieruchomości, z czego zdecydowana większość położona jest w gminie Ś.. Ustanowienie kuratora dla tychże nieruchomości jest dla wnioskodawczyni prawnie obojętne, a potencjalny kurator wygenerowałby wyłącznie koszty. Zdaniem uczestniczki okoliczności, na jakie powołuje się wnioskodawczyni, nie dotyczą jej interesu prawnego, a co najwyżej interesu faktycznego. Gmina O. nie należy bowiem do grona spadkobierców W. O.. Nie jest również zapisobiorcą ani stroną żadnego postępowania, w którym stroną winni być jego następcy prawni. Co więcej nie jest także wierzycielem w/w. Wynik postępowania spadkowego nie dotyczy również praw wnioskodawczyni. Uczestniczka zauważyła, że obowiązkiem sądu spadku jest zabezpieczenie spadku w celu umożliwienia spadkobiercom objęcia spadku i niedopuszczenia do pogorszenia jego stanu. Rozpoznając sprawę o stwierdzenie nabycia spadku po W. O. Sąd spadku nie ustanowił kuratora spadku, albowiem nikt z potencjalnych spadkobierców takiego wniosku nie złożył. Również Sąd spadku nie znalazł ku temu podstaw z urzędu. Co więcej gospodarstwo rolne położone w miejscowości G. gm. Ś. znajduje się w zarządzie dzierżawcy, skutkiem czego nie ma potrzeby by generować dodatkowe zbędne koszty związane z kuratelą.

Uczestnik K. O. nie zajął stanowiska w sprawie.

Postanowieniem z dnia 22 marca 2022 r. Sąd Rejonowy wniosek oddalił.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny: M. M. (1) i K. M. byli współwłaścicielami nieruchomości, położonej w O., oznaczonej jako działka nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Olsztynie prowadzi księgę wieczystą KW nr (...). Postanowieniem z dnia 30 października 2002r., wydanym w sprawie o sygn. I Ns 842/02, Sąd Rejonowy w Olsztynie stwierdził, że:

- spadek po M. M. (1) zm. 14 stycznia 1971r., na podstawie ustawy, nabyli: żona K. M. w 1/4 części oraz dzieci – W. M. (1), H. M., J. M. i B. M., po 3/16 części każde z nich,

- spadek po K. M. zm. 15 marca 1976r., na podstawie testamentu, nabyła córka H. M. w całości.

Kolejno tenże Sąd ustalił, że J. M. zmarł 27 marca 1987r. w O.. W wyniku przeprowadzonego postępowania spadkowego, postanowieniem z 5 czerwca 2003r., w sprawie o sygn. I Ns 149/03, tut. Sąd stwierdził, że spadek po J. M. nabyli: jego żona Z. M. (2) do 1/2 części spadku oraz rodzeństwo – W. M. (1), B. M. i H. M., po 1/6 części każdy. B. M., syn M. i K., zmarł 14 lutego 2004r. w O., gdzie ostatnio stale zamieszkiwał. Postępowanie spadkowe po w/w prowadzone zostało przez Sąd Rejonowy w Olsztynie w sprawie pod sygn. I Ns 184/04 z wniosku M. M. (3) przy udziale W. M. (2). Postanowieniem z 29 września 2004r. tut. Sąd stwierdził, że spadek po B. M., na podstawie testamentu z dnia 4 września 2002r. w całości nabył jego syn M. M. (3). H. M. zmarła zaś 10 marca 2020r. Postanowieniem z 8 lipca 2021r. w sprawie o sygn. I Ns 295/20 tut. Sąd stwierdził, że spadek po H. M., córce M. i K., zmarłej w dniu 10 marca 2020r. w O., ostatnio stale zamieszkałej w O., na podstawie ustawy z dobrodziejstwem inwentarza nabyli:

- bratanek spadkodawczyni M. M. (3) syn B. i B. w 2/4 części;
- bratanica spadkodawczyni E. S. z domu M. córka W. i S. w 1/4 części;
- bratanica spadkodawczyni A. M. córka W. i S. w 1/4 części.

Sąd I instancji ustalił, że W. O., syn J. i S., miał dwie siostry, które zmarły przed nim, tj. L. O. zm. 13.01.2009r. i Z. M. (2) zm. 21.08. 2009r. Spadek po Z. M. (2), na podstawie ustawy, nabył w całości brat W. O.. W. O. zmarł w dniu 30.8.2011r. w O., ostatnio stale zamieszkiwał w Ł., gmina J.. W chwili śmierci był kawalerem, nie miał dzieci własnych ani przysposobionych. Siostra matki W. O., S. M. O., miała dwie córki - uczestniczki R. K. i K. W.. Postępowanie w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku po W. O. zainicjowane zostało przez Z. M. (1). Prowadzone było z udziałem R. K., K. W., J. O. oraz J. K.. Sprawa początkowo prowadzona była pod sygn. X Ns 410/12, a następnie nadano jej sygn. X Ns 35/21. W wyniku przeprowadzonego postępowania zapadło postanowienie, którym stwierdzono, że spadek po W. O., na podstawie ustawy, nabyły wnuczki siostry matki spadkodawcy R. K. (córka A. i W.) i K. W. (córka A. i W.) po 1/2 części spadku każda z nich. Na skutek wniesionej apelacji akta przekazane zostały Sądowi Okręgowemu w Olsztynie, gdzie nadal pozostają. Postępowanie prowadzone jest pod sygn. IX Ca 424/21. Apelacja dotychczas nie została rozpoznana przez Sąd II instancji. W skład masy spadkowej po W. O. wchodzi gospodarstwo rolne, położone w gminie J.. Podatnikiem i płatnikiem podatku rolnego i od nieruchomości za w/w nieruchomość jest T. M..

Jak ustalił tenże Sąd, na wniosek pełnomocnika L. i R. S. z dnia 14 kwietnia 2020r. wszczęte zostało postępowanie administracyjne w sprawie ustalenia warunków zabudowy dla inwestycji polegającej na: „Budowie budynku mieszkalnego jednorodzinnego, przy ul. (...), na działce nr (...)”. W toku prowadzonego postępowania ustalono dane własnościowe dotyczące terenu planowanej inwestycji, w sposób umożliwiający ustalenie stron postępowania administracyjnego. W wyniku poczynionych ustaleń powzięto informację, że współwłaściciele jednej z działek, tj. nr (...) (H. M., J. M., B. M. i W. M. (1)), przylegającej bezpośrednio do działki nr (...), nie żyją. Organ administracyjny podjął starania w celu ustalenia, czy toczyły się postępowania spadkowe po w/w oraz kto ewentualnie nabył po wymienionych spadek. W wyniku podjętych działań organ administracyjny ustalił krąg następnych B. M.. Nie zdołał jednak ustalić spadkobierców H. M., J. M. oraz W. M. (1). W konsekwencji powyższego, postanowieniem Prezydenta O. z dnia 3 lipca 2020r.,(...), do czasu stwierdzenia kręgu osób, które nabyły spadek po wymienionych, zawieszono postępowanie administracyjne. Choć następnie organ administracyjny podejmował dalsze czynności zmierzające do ustalenia kręgu spadkobierców wskazanych osób, to niemniej jednak okazały się one bezskuteczne, wobec czego – postanowieniem Prezydenta O. z 12 listopada 2021r. – zawieszono z urzędu wskazane postępowanie administracyjne.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd I instancji doszedł do przekonania, że wniosek jest bezzasadny. Tenże Sąd powołał się na art. 666 § 1 k.p.c., zgodnie z którym do czasu objęcia spadku przez spadkobiercę sąd czuwa nad całością spadku, a w razie potrzeby ustanawia kuratora spadku. Wynika z niego, iż kuratora spadku ustanawia się zatem celem ochrony spadku do czasu jego objęcia w posiadanie przez spadkobiercę. Kurator spadku powoływany jest więc w interesie spadkobiercy, który jeszcze spadku nie objął. Spadek według prawa polskiego jest nieobjęty nie wtedy, kiedy nie nastąpiło jeszcze prawomocne stwierdzenie nabycia praw do spadku (nie jest to w ogóle konieczne, gdyż według prawa polskiego nabycie spadku następuje ipso iure z chwilą jego otwarcia - art. 925 k.c.), ale wtedy, kiedy spadkobierca czy spadkobiercy nie objęli spadku faktycznie w przechowanie, zarząd czy użytkowanie. W orzeczeniu

z dnia 5 kwietnia 1956 r., (III CR 566/56, OSNCK 1956/4/115) Sąd Najwyższy wskazał, iż spadek nieobjęty nie ma osobowości prawnej, a więc ustanowiony przez sąd kurator spadku nie jest zastępcą tego nieistniejącego podmiotu prawa, lecz jedynie zarządcą majątku należącego już do określonych osób, choćby nawet nieznanymi. W uzasadnieniu wyroku z dnia 10 grudnia 2009 r. (III CSK 82/09, Legalis Numer 214591) Sąd Najwyższy podkreślił, iż z art. 666 § 2 k.p.c., wynika podstawowe zadanie kuratora spadku nieobjętego przez spadkobierców, które polega na ochronie spadku jako całości. Ochronę tę kurator realizuje przez sprawowanie zarządu majątkiem spadkowym, aż do czasu zwolnienia z tej funkcji lub uchylenia kurateli. W ustawie nie zostały uregulowane szczegółowe kwestie dotyczące zakresu i sposobu sprawowania zarządu przez kuratora spadku, ale przez zawarte w art. 667 § 2 zd. 2 k.p.c. odesłanie, do sprawowania tego zarządu mają odpowiednie zastosowanie przepisy o zarządzie w toku egzekucji z nieruchomości. Również w doktrynie podkreśla się, że potrzeba ustanowienia kuratora spadku zaistnieje w sytuacji, gdy niepowołanie tego kuratora groziłoby uszczupleniem praw spadkobierców (pomniejszeniem aktywów albo zwiększeniem pasywów spadku) lub gdy przemawia za tym interes publiczny. Przesłanka interesu publicznego spełniona jest wtedy gdy np. toczą się postępowania sądowe dotyczące nieobjętego spadku, ale nie nieruchomości sąsiednich, istnieje potrzeba zabezpieczenia broni należącej do spadkodawcy, zachodzi konieczność wydania pracownikom zmarłego pracodawcy świadectw pracy itp.

Jak zauważył Sąd Rejonowy, dopuszczalność wszczęcia postępowania dotyczącego zarządu spadku nieobjętego uzależniona jest od spełnienia się dwóch przesłanek, a mianowicie: otwarcia spadku oraz nieobjęcia spadku. Objęcie bądź nieobjęcie spadku to niewątpliwie pojęcia odwołujące się do sfery prawa materialnego. Kodeks cywilny nie zawiera jednak żadnej regulacji, która określałaby, co należy rozumieć pod pojęciami "spadek objęty" albo "spadek nieobjęty". Sformułowanie "spadek nieobjęty" zawarte jest jedynie w tytule rozdziału normującego określone w art. 666- 668 k.p.c. postępowanie. Kluczowe dla przedmiotowego postępowania pojęcie, stanowiące zarazem przesłankę jego wszczęcia widnieje zatem jedynie w tytule odpowiedniej jednostki redakcyjnej Kodeksu postępowania cywilnego. Trud zdefiniowania pojęć "spadek objęty" i "spadek nieobjęty" został powierzony doktrynie i judykaturze. Spadek uważa się za nieobjęty, jeżeli spadkobiercy nie sprawują nad majątkiem spadkowym faktycznej pieczy, zwłaszcza nie wykonują czynności wchodzących w zakres zarządu, w rozumieniu stosowanych odpowiednio przepisów o zarządzie rzeczą wspólną (vide: komentarz do art. 666 k.p.c., K. Pietrzykowski, Legalis). W orzeczeniu z 6 grudnia 1951 r. (C 1533/51, OSN Nr 2/1952, poz. 60.) SN stwierdził, że objęciem spadku jest każde wzięcie spadku w posiadanie przez powołanego spadkobiercę. Nieobjęcie spadku będzie więc związane z brakiem posiadania spadku przez spadkobierców. Innymi słowy, nieobjęcie spadku to nieposiadanie spadku. W orzeczeniu z 16 marca 1952 r. (C 1006/52, OSN Nr (...), poz. 75.) SN przyjął, że art. 82 § 1 dekretu z 8 października 1946 r. o postępowaniu spadkowym nie daje podstawy do poglądu, iż w przypadku objęcia spadku przez jednego ze spadkobierców sąd obowiązany jest czuwać nad częściami spadku przypadającymi innym spadkobiercom i dla zarządu tych części obowiązany jest ustanowić kuratora spadku. Aby można było mówić, że spadek został objęty, wystarczy że choćby jeden ze spadkobierców objął go w posiadanie. A zatem - a contrario - spadek uważa się za nieobjęty, jeżeli żaden ze spadkobierców nie objął tego spadku we władanie faktyczne. Mimo zmiany stanu prawnego, pogląd ten nadal zasługuje, w ocenie Sądu orzekającego, na akceptację. Zdaniem Sądu orzekającego nadal aktualny jest również pogląd Sądu Najwyższego, wyrażony w orzeczeniu z dnia 16 czerwca 1952 r. (C 1006/52, OSNCK 1953, Nr 3, poz. 75), iż przepisów artykułu 666 k.p.c. nie stosuje się, jeżeli spadek objął choćby jeden ze spadkobierców, w takim bowiem przypadku ochronę interesów pozostałych spadkobierców zapewniają przepisy art. 199- 205 k.c. w zw. z art. 611- 616 k.p.c. o zarządzie rzeczą wspólną, mające odpowiednie zastosowanie (art. 1035 k.c.), ochronę zaś interesów spadkobiercy nieobecnego - przepisy art. 184 k.p.c.

Zdaniem tego Sądu, mając powyższe na uwadze, potrzeba ustanowienia kuratora spadku zachodzi, gdy do czasu objęcia spadku niewystarczające jest "czuwanie nad całością spadku", lecz konieczne staje się bieżące zarządzanie majątkiem spadkowym (art. 667 § 2 zd. 1kpc) (vide: komentarz E. Marszałkowskiej - K., do art. 666 k.p.c., L.). Kurator spadku posiada bowiem legitymację w zakresie czynności zmierzających do zachowania substancji spadku w celu jego późniejszego przekazania uprawnionym podmiotom (vide: wyrok SN z 16 lutego 2012 r., III CSK 159/11, L.). W realiach niniejszej sprawy wnioskodawczyni – Gmina O. nie wykazała, aby istniała konieczność czuwania nad całością spadku czy też konieczność bieżącego zarządzania majątkiem spadkowym. Z uzasadnienia wniosku wynika,

iz intencją wnioskodawczyni jest aby kurator, którego ustanowienia wnioskodawczyni żąda, reprezentował interesy spadkodawcy W. O. w postępowaniu administracyjnym dotyczącym nieruchomości sąsiadującej z nieruchomością, której współwłaścicielem jest spadkodawca. Według tego Sądu, taka potrzeba nie stanowi przesłanki do ustanowienia kuratora spadku w rozumieniu art. 666 k.p.c.

Sąd I instancji powołał się również na art. 30 § 5 k.p.a., zgodnie z którym, w sprawach dotyczących spadków nieobjętych jako strony działają osoby sprawujące zarząd majątkiem masy spadkowej, a w ich braku, kurator wyznaczony przez sąd na wniosek organu administracji publicznej. Z powyższego wynika, że ustanowienie przez Sąd kuratora spadku możliwe jest w sprawach dotyczących spadków nieobjętych. Najpierw jednak Gmina powinna ustalić czy działają osoby sprawujące zarząd majątkiem spadkowym po W. O. choćby R. K. i K. W.. Zwłaszcza, że uczestniczka Z. M. (1) wskazała, że w skład spadku wchodzi również gospodarstwo rolne położone w miejscowości G. znajdujące się obecnie w zarządzie dzierżawcy. Sąd zaś ustalił, że gospodarstwo jest w posiadaniu dzierżawcy, który opłaca podatki zwalniając tym samym z tego obowiązku spadkobierców. Wobec tego pobierane są pożytki z nieruchomości spadkowej. W tych warunkach, zdaniem tego Sądu, trudno uznać, że spadek jest nieobjęty. Nie bez znaczenia jest również, iż spadkodawca zmarł prawie 11 lat temu i przez tak znaczny czas nie powstała potrzeba czuwania nad całością spadku. Dlatego też zarząd spadku, w szczególności zaś ustanowienie kuratora spadku, nie może mieć miejsca, jeżeli chociaż jeden ze spadkobierców objął spadek. Jak zauważył Sąd Rejonowy, Gmina O. reprezentowana przez zawodowego pełnomocnika nie wykazała jednak w toku postępowania tejsze przesłanki. W uznaniu tego Sądu, obowiązek organu administracji publicznej zapewnienia stronom czynnego udziału w postępowaniu, określony w art. 10 § 1 k.p.a., nie może zostać zrealizowany poprzez ustanowienie przez sąd powszechny kuratora spadku w sytuacji, gdy nie jest spełniona hipoteza normy prawnej będącej podstawą zastosowania tej instytucji (art. 666 k.p.c.).

Od powyższego postanowienia apelację wniosła wnioskodawczyni, zaskarżając postanowienie w całości i zarzucając mu:

I. naruszenie następujących przepisów prawa procesowego, które miało istotny wpływ na treść postanowienia tj.:

1) art. 231 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. w zw. z art. 666 § 1 k.p.c. poprzez bezpodstawne uznanie, niezajdujące swojego uzasadnienia w zebranych materiale dowodowym, iż doszło do objęcia spadku w sytuacji, gdy gospodarstwo rolne położone w miejscowości G. znajduje się w zarządzie dzierżawcy, a nie spadkobiorcy, a ponadto gospodarstwo rolne stanowi jedynie część masy spadkowej a nie jej całość, a zatem nie można mówić o objęciu spadku.

2) art. 666 § 1 k.p.c. poprzez bezzasadne uznanie, że z akt sprawy nie wynika potrzeba ustanowienia kuratora spadku.

II. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 922 § 1 k.c. poprzez błędną wykładnię, a w konsekwencji postawienie znaku równości pomiędzy spadkiem rozumianym jako ogół praw i obowiązków majątkowych zmarłego, a gospodarstwem rolnym, w sytuacji gdy, nawet z akt sprawy wynika, że gospodarstwo rolne było jedną z wielu nieruchomości wchodzących w skład spadku nie wspominając już o innych prawach majątkowych.

Wnioskodawczyni wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i orzeczenie przez Sąd II instancji co do istoty poprzez ustanowienie kuratora spadku, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Uczestnicy nie wnieśli odpowiedzi na apelację w ustawowym terminie.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja okazała się nieuzasadniona.

Kontrola instancyjna zaskarżonego postanowienia doprowadziła do przekonania, że jest ono prawidłowe, a podniesione w apelacji zarzuty nie zasługują na uwzględnienie. Sąd Okręgowy w całości podziela ustalenia faktyczne Sądu I instancji, z tą jednak uwagą, że tenże Sąd ustalił, że w dniu 14 czerwca 2022 r. zapadło prawomocne rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego w Olsztynie, którym tenże Sąd zmienił w punkcie I postanowienie Sądu Rejonowego

w Olsztynie z dnia 23 lutego 2021 r. w sprawie X Ns 35/21 w ten sposób, że stwierdził, że spadek po W. O., zmarłym w dniu 30 sierpnia 2011 r. w O., ostatnio stale zamieszkałym w Ł., na podstawie ustawy nabyli: wnuk siostry matki spadkodawcy K. O. (syn E. i R. M.) w 2/4 części, wnuczki siostry matki spadkodawcy R. K. i K. W. (córci A. i W.) po 1/4 części każda z nich.

Zdaniem Sądu II instancji, powyższe rozstrzygnięcie nie ma szczególnie doniosłego znaczenia z punktu widzenia przedmiotu niniejszego postępowania, a to dlatego, że jak słusznie zauważył Sąd I instancji, według prawa polskiego spadek jest nieobjęty nie wtedy, kiedy nie nastąpiło jeszcze prawomocne stwierdzenie nabycia praw do spadku, ale wtedy, kiedy spadkobierca czy spadkobiercy nie objęli spadku faktycznie w przechowanie, zarząd czy użytkowanie. W literaturze podnosi się bowiem, że do objęcia spadku nie jest wymagane stwierdzenie nabycia spadku lub poświadczenie dziedziczenia, a legitymowanie się przymiotami wynikającymi z tych dokumentów jest pozbawione znaczenia dla objęcia spadku (tak: K. Osajda (red.), Tom IVB. Prawo i postępowanie spadkowe. Komentarz, Warszawa 2018, komentarz do art. 666 k.p.c.). Nie mniej jednak, prawomocne ustalenie kręgu spadkobierców po W. O., ma niewątpliwie to znaczenie, że jednoznacznie wskazuje, kto tym spadkobiercą jest i kto będzie ponosił wynikające z tego faktu konsekwencje, w tym ewentualne skutki niewłaściwego zarządu, co potwierdza brak podstaw do ustanowienia kuratora spadku nieobjętego w oparciu o art. 666 § 1 k.p.c., albowiem zarząd należy do ustalonych spadkobierców.

Nadto Sąd Okręgowy w całości podziela przedstawioną w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia ocenę prawną i przyjmuje ją za własną. Zdaniem Sądu Okręgowego, Sąd I instancji nie naruszył normy wyrażonej w art. 666 § 1 k.p.c. i przepisach wymienionych w apelacji jako pozostających z tymże przepisem w związku. Prawdłowo bowiem stwierdził Sąd Rejonowy, że wnioskodawczynie nie wykazała potrzeby ustanowienia kuratora spadku.

Jak słusznie zauważył tenże Sąd, kuratora spadku ustanawia się w interesie spadkobierców bądź spadkobiercy w sytuacji gdy żaden ze spadkobierców nie objął spadku faktycznie w przechowanie, zarząd czy użytkowanie. Niewątpliwie ustawodawcy chodzi zatem o sytuację, w której, z uwagi na jego nieobjęcie i w związku z brakiem jakiegokolwiek pieczy na nim, spadek może ulec utracie czy pogorszeniu. Nie ulega zatem wątpliwości, że ustanowienie kuratora każdorazowo wymaga stwierdzenia przez Sąd, że taka potrzeba rzeczywiście istnieje, tym bardziej, że ustanowiony kurator jest uprawniony do żądania za sprawowanie zarządu wynagrodzenia (art. 170 k.r.o.), a zatem ustanowienie kuratora niewątpliwie generuje koszty. Równie słusznie tenże Sąd zauważył, że potrzeba ustanowienia kuratora spadku zaistnieje w sytuacji, gdy niepowołanie tegoż kuratora groziłoby uszczupleniem praw spadkobierców lub gdy przemawia za tym interes publiczny.

Przesłanka interesu publicznego spełniona jest natomiast wtedy gdy np. toczą się postępowania sądowe dotyczące nieobjętego spadku. Tymczasem jak wynika z uzasadnienia przedmiotowego wniosku, wnioskodawczynie powołuje się nie na postępowanie dotyczące nieobjętego spadku, tylko na postępowanie dotyczące nieruchomości sąsiednich.

Jak słusznie zauważył Sąd I instancji, z uzasadnienia wniosku wynika, że intencją wnioskodawczynie jest aby kurator, którego ustanowienia wnioskodawczynie żąda, reprezentował interesy spadkodawcy W. O. w postępowaniu administracyjnym dotyczącym nieruchomości sąsiadującej z nieruchomością, której współwłaścicielem jest spadkodawca. Nie chodzi zatem wnioskodawczynie de facto o kuratora dla spadku, tylko o kuratora reprezentującego interesy strony w postępowaniu administracyjnym, co świadczy o tym, że wnioskodawczynie błędnie rozumie pojęcie kuratora spadku. Słusznie zatem wskazał Sąd Rejonowy, że powołanie się na taką potrzebę (ochrona praw strony w postępowaniu administracyjnym dotyczącym nieruchomości sąsiedniej) nie stanowi przesłanki do ustanowienia kuratora spadku w rozumieniu art. 666 k.p.c. Jak bowiem wyraźnie stanowi art. 30 § 5 k.p.a., kurator wyznaczony przez sąd na wniosek organu administracji publicznej działa wyłącznie w sprawach dotyczących spadków nieobjętych, a takie postępowanie, zdaniem Sądu Okręgowego, aktualnie się nie toczy, a przynajmniej żadne takie postępowanie nie zostało wskazane jako powód żądania wniosku.

Wnioskodawczynie nie wykazała też, zdaniem Sądu Okręgowego, aby w niniejszej sprawie niepowołanie kuratora groziło uszczupleniem praw spadkobierców. Nie wykazała wreszcie wnioskodawczynie, że żaden z potencjalnych

spadkobierców nie objął spadku w posiadanie, jak również nie wykazała, że żaden ze spadkobierców nad nim nie czuwa i że dla objęcia spadku pieczęcią potrzebne jest podjęcie jakichś czynności zarządczych przez kuratora spadku.

W ocenie Sądu Okręgowego, nie naruszył również Sąd Rejonowy normy wyrażonej w art. 922 § 1 k.c. albowiem rozważania na temat oddania w dzierżawę części spadku nie świadczą o tym, że Sąd I instancji nie zna normatywnego pojęcia spadku i niewłaściwie to pojęcie interpretuje.

W tych okolicznościach, na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy apelację oddalił jako bezzasadną. O kosztach postępowania apelacyjnego tenże Sąd orzekł na podstawie art. 520 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. art. 13 § 2 k.p.c., stwierdzając, iż każdy uczestnik postępowania ponosi koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

SSO Beata Grzybek

„Profesjonalnym pełnomocnikom stron postępowania - zgodnie z zarządzeniem sędziego referenta z 26 .09.2022 r. wyżej wymieniony dokument podlega doręczeniu pocztowemu, a publikacja w Portalu Informacyjnym ma wyłącznie charakter informacyjny” - § 18a ust. 3 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z 19 czerwca 2019 r. (Dz. Urz.MS z 2019 r. poz. 138 ze zm.)